

Partíció probléma

Az n természetes szám egy partíciója olyan $\pi = (a_1, \dots, a_k)$ sorozat, amelyre teljesül:

$$- a_1 \geq a_2 \geq \dots \geq a_k > 0$$

$$- \sum_{i=1}^k a_i = n$$

Jelölje $P(n)$ az n szám összes partíciójának számát.

Partíciószám számító algoritmus

Jelölje $P2(n, k)$ n azon partícióinak számát, amelyben minden elem legfeljebb k .

Ekkor a következő összefüggések teljesülnek:

- $P2(1, k) = 1, P2(n, 1) = 1$
- $P2(n, n) = 1 + P2(n, n-1)$
- $P2(n, k) = P2(n, n)$ ha $n < k$
- $P2(n, k) = P2(n, k-1) + P2(n-k, k)$ ha $k < n$
- A megoldás: $P(n) = P2(n, n)$

PARTÍCIÓ(n)

Return P2(n, n)

P2(n, k)

If ($k=1$) Or ($n=1$) return 1

If $k \geq n$ return P2($n, n-1$) + 1

return P2($n, k-1$) + P2($n-k, k$)

Rekurziós fa: Olyan fa, amelynek minden pontja egy eljáráshívást jelent adott aktuális paraméterekre, úgy, hogy a pont fiai megfelelnek azoknak az eljáráshívásoknak, amelyek végrehajtnak az aktuális paraméterek esetén.

Futási idő elemzése

Legyen $E(n, k)$ a $P2(n, k)$ eljáráshívás hatására végrehajtott eljárásutasítások száma.

Ekkor $P2(n, k) \leq E(n, k) \leq 2P2(n, k) - 1$.

Lemma $P(n) = \Omega(2^{\sqrt{n}})$

Bizonyítás Tekintsük az összes olyan $[a_1, \dots, a_k]$ sorozatot, ahol $\sqrt{n} \geq a_1$ és $a_1 > a_2 > \dots > a_k$. Ezek száma pontosan $2^{\sqrt{n}}$, mivel minden ilyen sorozat egyértelműen megadható egy $b_{\lfloor \sqrt{n} \rfloor}, \dots, b_1$ bitvektorral, ahol $b_x = 1$ akkor és csak akkor, ha x eleme a sorozatnak.

Mivel $k \leq \sqrt{n}$, ezért $\sum_{i=1}^k a_i \leq n$. Minden ilyen sorozathoz adjunk hozzá a végén annyi 1-et, hogy a számok összege n legyen, tehát n egy partícióját kapjuk. Ha két kiindulási sorozat különböző volt, akkor a kiegészítéssel különböző partíciót kapunk.

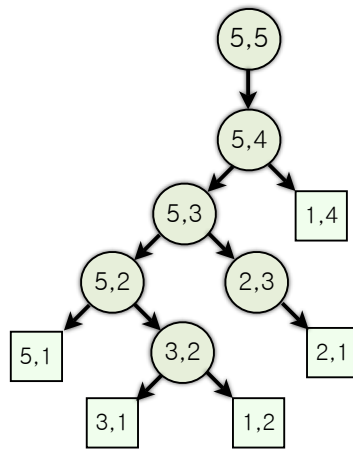
Következmény. A P algoritmus futási ideje $\Omega(2^{\sqrt{n}})$.

Rekurzív algoritmus helyességének bizonyítása

I. Terminálás bizonyítása

Bebizonyítandó, hogy minden eljáráshívás végrehajtása véges lépésben befejeződik. (Az eljárás terminál.)

Megállási feltétel: Legyen $P(x_1, \dots, x_n)$ egy n -paraméteres rekurzív eljárás. Az $M(x_1, \dots, x_n)$ egész értékeket felvevő kifejezés megállási feltétele a P rekurzív eljárásnak, ha

1. ábra.

- 1. $M(a_1, \dots, a_n) \geq 0$ minden megengedett $a_1, \dots, a_n$ aktuális paraméterre.
- 2. Ha $M(a_1, \dots, a_n) = 0$ akkor nincs rekurzív hívás $P(a_1, \dots, a_n)$ végrehajtásakor.
- 3. Ha van rekurzív hívás $P(a_1, \dots, a_n)$ végrehajtásakor valamely $b_1, \dots, b_n$ paraméterekre, akkor $M(b_1, \dots, b_n) < M(a_1, \dots, a_n)$.

Példa: $M(n, k) = (n - 1) \times (k - 1)$ megállási feltétel P2-re.

II. Helyesség bizonyítása

1. Alaplépés. Annak bizonyítása, hogy az eljárás helyes eredményt számít ki, ha az aktuális paraméterek esetén nincs rekurzív hívás.

2. Rekurzív lépés. Feltéve, hogy minden rekurzív hívás helyes eredményt ad, annak bizonyítása, hogy a rekurzív hívások által adott értékekből az eljárás helyes eredményt számít ki.

Összefésülő Rendezés

Oszd meg: A rendezendő sorozatot felosztjuk két $n/2$ méretű részsorozatra.

Uralkodj: A két részsorozatot összefésülő rendezéssel rekurzív módon rendezzük.

Egyesít: Összefésüljük a két rendezett részsorozatot, így kapjuk a rendezett sorozatot.

Összefésülő-rendezés (A, p, r)

```
If  $p < r$ 
  Then { $q := \lfloor (p+r)/2 \rfloor$ 
        Összefésülő-rendezés ( $A, p, q$ )
        Összefésülő-rendezés ( $A, q+1, r$ )
        Összefésül ( $A, p, q, r$ ) }
```

A teljes tömb rendezését a $\text{Összefésülő-rendezés}(A, 1, \text{hossz}(A))$ kezdőhívás adja meg.

Futási idő elemzés

Legyen $T(n)$ az n darab szám Összefésülő-rendezéssel történő rendezésének legrosszabb eset korlátja. Ekkor $T(1) = \Theta(1)$ és $T(n) = 2T(n/2) + \Theta(n)$, ha $n > 1$.

Állítás $T(n) = O(n \log n)$

Bizonyítás: Teljes indukcióval. Az indukciós lépés:

$$T(n) \leq 2(c \cdot n/2 \log(n/2)) + d \cdot n \leq c \cdot n(\log n - \log 2) + d \cdot n \leq c \cdot n \log n,$$

ha $c \log 2 > d$.

Gyorsrendezés

Oszd meg: Az $A[p, \dots, r]$ tömböt két nem üres $A[p, \dots, q]$ és $A[q+1, \dots, r]$ résztömbre osztjuk úgy, hogy $A[p, \dots, q]$ minden leme kisebb vagy egyenlő $A[q+1, \dots, r]$ minden eleménél.

Uralkodj: Az $A[p, \dots, q]$ és $A[q+1, \dots, r]$ résztömböket a gyorsrendezés rekurzív hívásával rendezzük.

Egyesít: A rendezés helyben rendez, így nincs szükség egyesítésre.

GYORSRENDEZÉS (A, p, r)

```
If  $p < r$ 
  Then { $q = \text{FELOSZT}(A, p, r)$ 
        GYORSRENDEZÉS ( $A, p, q$ )
        GYORSRENDEZÉS ( $A, q+1, r$ ) }
```

A teljes tömb rendezését a $\text{GYORSRENDEZÉS}(A, 1, \text{hossz}(A))$ kezdőhívás adja meg.

Feloszt eljárás (Hoare féle)

Feloszt (A, p, r)

```
 $x := A[p]$ 
 $i := p-1$ 
 $j := r+1$ 
while (Igaz)
  {repeat  $j := j-1$ 
    until  $A[j] \leq x$ 
  repeat  $i := i+1$ 
    until  $A[i] \geq x$ 
  if  $i < j$ 
    then csere( $A[i], A[j]$ )
    else return  $j$ }
```

Példa: $i[5, 3, 2, 6, 1, 4, 3, 7] j \ x=5$ $[5^i, 3, 2, 6, 1, 4, 3^j, 7]$ $[3^i, 3, 2, 6, 1, 4, 5^j, 7]$ $[3, 3, 2, 6^i, 1, 4^j, 5, 7]$ $[3, 3, 2, 4^i, 1, 6^j, 5, 7]$ $[3, 3, 2, 4, 1^j, 6^i, 5, 7]$

Return 5

Feloszt eljárás (Lomuto féle)

Feloszt(A, p, r)

x:=A[r]

i:=p-1

for j=p to r-1

{if A[j]<=x

then {i:=i+1

csere(A[i], A[j])}}

csere(A[i+1], A[r])

return i+1

Példa: $i[2^j, 8, 7, 1, 3, 5, 6, |4] \ x=4$ $[2^i, 8^j, 7, 1, 3, 5, 6, |4]$ $[2^i, 8, 7^j, 1, 3, 5, 6, |4]$ $[2, 1^i, 7, 8, 3^j, 5, 6, |4]$ $[2, 1, 3^i, 8, 7, 5, 6, |4]$ $[2, 1, 3^i, 4, 7, 5, 6, 8]$ **Megjegyzés:** A Lomuto féle felosztásnál a gyorsrendezést a (A,p,q-1) (A,q+1,r) paraméterekre hívjuk meg.**Futási idő elemzés****Legrosszabb eset**

A felosztás mindig egy egyelemű tömbre és a többi elemre oszt. Ekkor

$$T_{lr}(n) = T_{lr}(n-1) + \Theta(n)$$

$$T(n) = \sum_{k=1}^n \Theta(k) = \Theta\left(\sum_{k=1}^n k\right) = \Theta(n^2).$$

Legjobb eset

A felosztás mindig felezi a tömböt. Ekkor

$$T_{lj}(n) = 2T(n/2) + \Theta(n)$$

$$T_{lj}(n) = \Theta(n \log n)$$

Átlagos eset

- Legyen X a eljárás végrehajtása során a FELOSZT által végrehajtott összehasonlítások száma n elemű bemenetre. Ekkor a teljes futási idő $O(n + X)$.
- Legyen z_i az i -edik legkisebb eleme a bemenetnek, és $Z_{ij} = \{z_i, z_{i+1}, \dots, z_j\}$.
- Legyen p_{ij} annak a valószínűsége, hogy z_i -t és z_j -t valamelyik feloszt eljárás összehasonlítja.
- Ekkor $p_{ij} = 2/(j - i + 1)$, mivel akkor lesznek összehasonlítva, ha a Z_{ij} halmazból vagy z_i vagy z_j az első felosztó elem.
- Az összehasonlítások várható száma $\sum_{i=1}^{n-1} \sum_{j=i+1}^n 2/(j - i + 1) = O(n \log n)$

A hanoi torony probléma

Három pálcára egyiken n korong van a többi üres. A korongok nagyság szerinti sorrendben helyezkednek el, alul van a legnagyobb. Át akarjuk helyezni a korongokat egy másik pálcára a következő szabályok alapján. Egyszerre csak egy korong mozgatható. A korong vagy üres pálcára vagy egy nála nagyobb korongra helyezhető. Oldjuk meg a feladatot egy rekurzív algoritmussal!

Legyen a hanoi eljárás egy olyan algoritmus, amelynek három argumentuma van, az első argumentum azt adja meg, hogy hány korongot helyezünk át, a második megadja, hogy melyik toronyról a harmadik, hogy melyik toronyra. Ekkor az eljárás az $(n, 1, 2)$ argumentummal megoldja a feladatot.

Amennyiben $i - 1$ korongot már át tudunk helyezni, i korongot a következőképpen helyezhetünk át. Elsőként $i - 1$ korongot áthelyezünk az oszlopról egy másik oszlopra. Utána az i -edik korongot rárakjuk a kimaradó üres oszlopra. Végül ezen korong tetejére felrakjuk az $i - 1$ korongot. Ezt a rekurziót írja le a következő eljárás (a megengedett lépést a mozgató függvény írja le).

```
Hanoi(n, rol, ra)
  If n=1 Then
    mozgat(rol, ra)
  Else {hanoi(n-1, rol, 6-rol-ra)
    mozgat(rol, ra)
    Hanoi(n-1, 6-rol-ra, ra)}
```

Lépések száma: Az i -edik korong átrakásához kétszer kell $i - 1$ korongot áthelyezni és egy további mozgató szükséges. Tehát $T(i)$ -vel jelölve az i korong átrakásához szükséges mozgatók számát a $T(i) = 2T(i - 1) + 1$ rekurzív összefüggés áll fenn. $T(1) = 1$, így $T(2) = 3$, $T(3) = 7$. Azt sejtethetjük, hogy $T(i) = 2^i - 1$ egyenlőség, amely teljes indukcióval egyszerűen igazolható.

Kisdolgozatok

- Partíciószámot kiszámító algoritmus
- Partíciószámot kiszámító algoritmus rekurziós fája
- Gyorsrendezés+Feloszt Hoare
- Gyorsrendezés+Feloszt Lomuto
- Feloszt algoritmusok végrehajtása